

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
Elnöksége

J e g y z ő k ö n y v ,

készült 1956. július 14-én, szombaton de. 11 órakor
megtartott szűk elnökségi ülésen.

Jelen voltak: Rusznyák István elnök, Erdey-Gruz Tibor
főtitkár, Fogarasi Béla, Ligeti Lajos al-
elnökök, Bognár Géza, Jánossy Lajos Major
Máté akadémiai titkárok, Polinszky Károly,
az Elnökségi Titkárság vezetője, Szántó
Lajos, az MTA MDP VB titkára.

"Egyebek" a/b/c/d/e/f. pontjánál: Alexits György, a KFB
titkára.

Kimentette távolmaradását: Gombás Pál alelnök.

- N a p i r e n d : 1.) Rövid tájékoztatás az akadémiai de-
legáció szovjetunióbeli utjáról.
2.) Az Elnökségi Titkárság vezetésének
kérdése.
3.) Egyebek.

Rusznyák István elnök megnyitja az ülést.

- 1.) Rövid tájékoztatás az akadémiai delegáció szovjetunió-
beli utjáról.

Erdey-Gruz Tibor főtitkár röviden tájékoztatja szűk elnök-
séget az akadémiai delegáció szovjetunióbeli utjáról. Előad-
ja, hogy a Szovjetunió Tudományos Akadémiája munkájának ta-
nulmányozására kiküldött delegáció 4. hétig tartózkodott a
Szovjetunióban. A delegáció Moszkvában a Szovjetunió Tudo-
mányos Akadémiája Elnökségének, elnökségi apparátusának,
osztályainak és különböző intézményeinek munkáját tanulmá-
nyozta. A delegáció néhány napot Kiebben tartózkodott, ahol
az Ukrán Tudományos Akadémia Elnökségének és intézményeinek
munkáját tanulmányozta, majd egy időt a Krimben töltött.
Megállapítható, hogy az ut rendkívül tanulságos volt.
Szovjet részről a lehető legnagyobb előzékenységet és
nyíltságot tapasztalhatták és az egyes kérdésekben sokolda-
lanul tájékozódhattak a delegáció tagjai. Kivánatosnak tart-
ja, hogy a delegáció munkájának eredményei, a tárgyalások
anyaga minél szélesebb körben, az Akadémia vezetősége előtt
ismeretessé válják. A lefolytatott tárgyalásokról részletes
feljegyzéseket készített, mely első fogalmazásban már el-
is készült. A feljegyzést az elnökség tagjai és az appará-
tus vezetői részére fogja eljuttatni. Az utról jelentés
is fog készülni, valamint kidolgozásra fog kerülni, hogy
a tapasztalatok alapján milyen konkrét javaslatokat tesz
az elnökség az Akadémia további munkájára vonatkozóan.
A delegáció munkájáról a nyilvánosság részére is készül
beszámoló cikk formájában a "Magyar Tudomány"-ban történő
közzétételre /augusztus-szeptember hónapban/.

Szük elnökség a tájékoztatót tudomásul veszi. Kívánatosnak tartja, hogy a delegáció munkájáról jelenjék meg cikk a sajtóban is /Szabad Nép, Magyar Nemzet/.

2.) Az Elnökségi Titkárság vezetésének kérdése.

Erdey-Gruz Tibor főtitkár tájékoztatja szük elnökséget arról, hogy Polinszky Károly elvtárs sürgeti, mentessék fel mielőbb az Elnökségi Titkárság vezetői funkciója alól, hogy szeptemberben egész munkásságát már a Veszprémi Vegyipari Egyetemen szentelhesse.

Előadja, hogy korábban az Elnökségnek az volt az álláspontja, hogy az Elnökségi Titkárság vezetője lehetőség szerint tudós legyen. E funkció betöltéséhez azonban elengedhetetlen, hogy az illető az államigazgatásban jártas, jó szervezőképességgel rendelkező személy legyen, aki tudja, miként kell biztosítani a vezetők szándékainak érvényrejtését anélkül, hogy egyéni nézeteinek megvalósítását biztosítsa. E feladatot félállásban betölteni nem lehet. Az Elnökségi Titkárságot inkább Elnökségi Főosztálynak nevezné, mely az Elnökség intézkedéseit hivatott végrehajtani. Nem tartja indokoltnak a minisztériumokban működő "minisztériumi titkárság" másolását akadémiai viszonylatban. Továbbiakban ismerteti - nem értékelési sorrendben - azon négy személy nevét, akik szóba jöhetnének az Elnökségi Titkárság vezetői funkciójának betöltése szempontjából.

- a.) Havasi Zoltán, a Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem gazdasági rektorhelyettese,
- b.) Czédli György, az Oktatásügyi Minisztérium Végzős Hallgatókat Elosztó Csoportjának vezetője,
- c.) Tőkés Ottó, az Erdészeti Főigazgatóság Titkárságának vezetője,
- d.) Vékony Sándor, a Pedagógiai Főiskola tanársegédje.

Az ismertetett javaslatok alapján szük elnökség Tőkés Ottó elvtárs személyére vonatkozó javaslattal ért egyet és felkéri Erdey-Gruz Tibor elvtársat, hogy ez ügyben a további szükséges lépéseket tegye meg.

3.) Egyebek.

- a.) Állam és Jogtudományi Kongresszus anyagának megjelenítése.

Alexits György, a KFB titkára ismerteti a KFB javaslatát az Állam és Jogtudományi Kongresszus anyagának megjelenítése tárgyában.

Szük elnökség az Állam és Jogtudományi Kongresszus anyagának megjelenítése tárgyában a KFB előterjesztése alapján elfogadja a II. Osztály javaslatát, amely szerint a

Kongresszus anyaga sokszorosított formában kerüljön megjelentetésre azzal, hogy

- a.) az Állam és Jogtudományi Intézet a kiadáshoz 10.000.-forintot biztosít,
- b.) a 10.000.-forint feletti költségtöbbletet az Akadémiai Kiadó fedezi, a szerzők pedig honoráriumot nem kapnak.

b.) Javaslat a fizikus könyvkiadási terv kiegészítésére.

Alexits György, a KFB titkára, ismerteti a fizikus könyvkiadási terv kiegészítésére vonatkozó javaslatot.

Szűk elnökség a KFB előterjesztése alapján elfogadja a III. Osztály javaslatát a fizikus könyvkiadási terv kiegészítésére vonatkozólag (1957-58 évi kéziratelőkészítési terv). Selényi Pál összes munkáit javasolja 1957 évben megjelentetni, amennyiben anyagi akadályai vannak - a piacutatástól függően - ugy 1958 évben kerüljön a mű kiadásra.

c.) Javaslat fascimile sorozat megindítására.

Alexits György, a KFB titkára ismerteti a fascimile sorozat megindítására vonatkozó javaslatot.

Szűk elnökség a KFB előterjesztése alapján elfogadja az I. Osztály javaslatát fascimile sorozat megindítására vonatkozólag azzal, hogy az egyes kötetek megjelentetése előtt az Akadémiai Kiadó végezzen előzetes piacutatást.

d.) Az akadémikusok bibliográfiájának kiadása.

Major Máté akadémiai titkár tájékoztatja szűk elnökséget az 1955. december 23-i szűk elnökségi ülés határozata alapján az akadémikusok bibliográfiája kiadásának állásáról.

Szűk elnökség úgy határoz, hogy az akadémikusok bibliográfiáját készítse el az Akadémia Könyvtára a rendelkezésre álló bibliográfiai keret terhére 1945-1956-ig kiterjedően, a tárgyhoz méltó külalakban, sokszorosított formában. A bibliográfiát a Könyvtár a külföldi akadémiák és intézmények részére juttassa el, és tegye lehetővé, hogy az Akadémia tagjai az önköltség megtérítése ellenében a bibliográfiát megvásárolhassák illetve bel- és külföldi intézmények részére megküldethessék. A továbbiakban az Akadémia Könyvtára 1957 évtől folyamatosan adja ki - a fentiekkel egyező kivitelben - az Akadémia tagjai munkásságáról készített bibliográfiát.

Szük elnökség Jánossy Lajos akadémikus javaslatára felkéri a Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottságot, vizsgálja felül az Akadémia Könyvtára bibliográfiai kiadványait és azokkal kapcsolatban tegye meg észrevételeit f.é. október hó 15-ig a szük elnökség részére.

e.) József Attila kritikai kiadás.

Alexits György, a KFB titkára tájékoztatja az értekezletet a József Attila kritikai kiadással kapcsolatos problémákról. Az eredeti terv szerint a kritikai kiadás három kötetből állott volna. A harmadik kötet tartalmazta volna József Attila műfordításait, szépprózáját, drámai munkáit, irodalmi cikkeit. Az I. Osztály közölte az Elnökséggel valamint a KFB-vel, hogy József Attila műfordításainak közzétételével kapcsolatban számos ideológiai kérdés merült fel, és mivel ezeket nem sikerült még tisztázni, ezért a harmadik kötet a szépprózát, drámai munkákat és az irodalmi cikkeket tartalmazná és egy negyedik kötetben jelennének meg a műfordítások. Javasolja az Elnökségnek a KFB részéről a mű három kötetben történő megjelentetését.

Erdey-Gruz Tibor főtitkár az I. Osztály javaslata alapján felhívja a figyelmet arra, hogy József Attila levelezésének egy része még magánkézben van, egy részének közzététele elé a család akadályokat gördít, ezeknek megszerzéséhez illetve az akadályok elhárításához pénz és idő szükséges, viszont ezek nélkül a kiadás nem lenne teljes. Javasolja az Osztály javaslatának figyelembe vételét.

Szük elnökség elfogadja az I. Osztály javaslatát, amely szerint a József Attila kritikai kiadás négy kötetben jelenjék meg. Az első három kötet tartalmazza József Attila összes eredeti szépirodalmi és irodalmi vonatkozású munkáit, a negyedik kötet pedig műfordításait, politikai cikkeit, levelezéseit. A IV. kötet megjelenéséről a Román Tudományos Akadémia tájékoztatandó.

f.) Értelmező Szótár kiadásának ügye.

Alexits György, a KFB titkára ismerteti az Értelmező Szótár kiadása anyagi fedezetének biztosítása ügyében felmerült problémákat.

Szük elnökség úgy határoz, hogy az Akadémiai Kiadó a Nyelvtudományi Intézettel a Magyar Nyelv Értelmező Szótára szerkesztési és lektorálási munkálataira a szerződést haladéktalanul kösse meg, és gondoskodjék 1957 évtől folyamatosan a szükséges anyagi fedezet biztosításáról az Akadémia költségvetésében. A folyó évben a költségek nem lehetnek nagyobbak 82.000.-forintnál, amelyet a Kiadó biztosít.

Szük elnökség felkéri Bognár Géza elvtársat, kísérelje folyamatosan figyelemmel az Értelmező Szótár és a Nagyszótár munkálatait anyagi fe-

dezetének zökkenőmentes biztosítását. Szükség esetén - kellő időben - hívja fel az elnökség figyelmét a felmerült problémákra illetőleg tegyen javaslatot azok megoldására.

g.) Klima Atlasz kiadásához anyagi fedezet biztosítása.

Alexits György, a KFB titkára előadja a meteorológus tudósok részéről felmerült kívánságot Klima Atlasz kiadása tárgyában. Az Atlasz kiadása mintegy 350-400.000.-forint szubvenciót igényel.

Szűk elnökség az Atlasz kiadását szakmai szempontból helyesnek tartja. Felkéri Rusznyák elnök elvtársat, lépjen érintkezésbe Erdei Ferenc elnökhelyettes elvtárssal az Atlasz kiadása anyagi fedezetének biztosítása kérdésében.

h.) Egyes Acták szétválasztása illetőleg új Acták alakításának kérdése.

Alexits György, a KFB titkára felveti egyes Acták szétválasztásának illetőleg új Acták alakításának /Acta Antropologica/ kérdését.

Szűk elnökség e kérdés tárgyalását leveszi napi rendjéről. Ugy határoz, hogy egyes Acták szétválasztásának illetőleg új Acták alakításának kérdését egy következő ülésén vitatja meg a KFB javaslata alapján.

i.) Kibernetikai Kutató-Csoport létrehozása.

Erdey-Gruz Tibor főtitkár előadja, hogy a tudományok, a technika és a népgazdaság fejlesztése terén előttünk álló feladatokat figyelembe véve, célszerűnek látszik, hogy a kibernetika tudományának és ezen belül különösen a gyorsműködésű automatikus elektronikus számológépek tudományának művelése és eredményeinek alkalmazásba vétele hazánkban mielőbb meginduljon. Javasolja szűk elnökségnek, hogy a kibernetikával kapcsolatos munkák megindítása céljából az Akadémián belül létesüljön Kibernetikai Kutató Csoport. Továbbiakban javaslatot tesz a csoport vezetőjének illetve helyettesének személyére vonatkozóan.

Szűk elnökség az előterjesztett javaslat alapján kívánatosnak és szükségesnek tartja az Akadémián belül Kibernetikai Kutató Csoport létesítését azzal, hogy annak hovatartozandósága felől az elnökség ősz folyamán döntsön.

Szűk elnökség egyetért azon javaslattal, hogy a Csoport vezetőjeként Varga Sándor elvtárs, csoportvezető helyettesként pedig Tarján Rezső elvtárs kapjon megbízatást.

Szűk elnökség a Csoport munkájának beindításához 2 db számológép beszerzését feltétlenül szükségesnek tartja.

Szük elnökség kívánatosnak tartja továbbá, hogy a Csoport munkájába Kalmár Lászlót és munkatársait, a Csoport létrehozandó Tudományos Tanácsának munkájába pedig Bognár Géza, Gombás Pál, Egerváry Jenő és Jánossy Lajos akadémikusokat feltétlenül vonják be.

Szük elnökség felkéri Erdey-Gruz Tibor főtitkár elvtársat a Csoport létrehozásával kapcsolatos összes szükséges tárgyalások lefolytatására és intézkedések megtételére.

j.) Ötéves beruházási terv.

Erdey-Gruz Tibor főtitkár ismerteti az ötéves beruházási terv keretszámaival kapcsolatos előzetes tárgyalások eredményeit, melynek értelmében az Akadémia 175 millió forintos beruházási igényéből 170 millió forint kerül jóváhagyásra - beleértve a mezőgazdasági beruházások részére jóváhagyott 17 millió forintot. Szük elnökség felhatalmazását kéri arra vonatkozólag, hogy az 5 millió forintos csökkentés mely tétel törlését jelentse.

Szük elnökség felkéri Erdey-Gruz Tibor elvtársat, kísérelje meg újól az eredeti 175 millió forintos igény elfogadtatását. Amennyiben ez nem járna sikerrel, úgy szük elnökség a 175 millió forintos igényből a Pizskéstetői Csillagvizsgáló Állomásra vonatkozó 5 millió forintos tétel törlését határozza el.

k.) Felszabaduló hivatali helyiségek kérdése.

Erdey-Gruz Tibor főtitkár felhívja a figyelmet a Méréstechnikai és Műszerügyi Intézet elhelyezése szempontjából a tanácsok összevonása folytán felszabaduló hivatali helyiségekre.

Szük elnökség felkéri Bognár Géza elvtársat, szorgalmazza, hogy a Méréstechnikai és Műszerügyi Intézet - figyelemmel a jelenleg felszabaduló hivatali helyiségekre - megfelelő elhelyezést nyerjen.

l.) Tervezet a Német Tudományos Akadémia és a Magyar Tudományos Akadémia 1957 évi együttműködési különmegállapodására.

Polinszky Károly, az Elnökségi Titkárság vezetője ismerteti a Német Tudományos Akadémia és a Magyar Tudományos Akadémia 1957 évi együttműködésére vonatkozó különmegállapodástervezetet.

Szük elnökség kéri, hogy a tervezet - megfelelő áttanulmányozás céljából - kerüljön kiküldésre az értekezlet tagjai számára. Ezt követően kerüljön a következő szük elnökségi ülés napirendjére.

m.) A III. Osztály Vezetőségének javaslata a középiskolákban tanító és tudományos kutatóval foglalkozó pedagógusok részére órakedvezmény biztosítása tárgyában.

Erdey-Gruz Tibor főtítkárral ismerteti a III. Osztály Vezetőségének javaslatát. A javaslattal kapcsolatban tájékoztatja szűk elnökséget arról, hogy a kérdés általános érvényű rendezésére a 60/1955.O.K./15.O.M. számú utasítás értelmében nincs lehetőség. Megvan azonban a lehetőség arra, hogy egyéni elbírálás alapján az oktatásügyi miniszter a pedagógus munkaidejébe a tudományos munkára szánt időt beszámítsa.

Szűk elnökség felkéri Erdey-Gruz Tibor elvtársat, hogy e tárgyban dolgozzon ki rövid tájékoztatót az akadémiai osztályok részére.

n.) Lakáselosztás rendszere.

Erdey-Gruz Tibor főtítkárral tájékoztatja az értekezletet arról, hogy az Akadémia 1956 évre 16 db lakást kapott. Az Akadémián nyilvántartott kb 200 lakásigénylőre való tekintettel nagyobb nyilvánosság biztosítását javasolja a lakáselosztások végrehajtása során.

Szűk elnökség felkéri Erdey-Gruz Tibor és Major Máté elvtársakat, dolgozzanak ki javaslatot a lakáselosztások nyilvánosságának biztosítása érdekében.

o.) Szalai Sándor rehabilitációjának ügye.

Rusznayk István elnök bejelenti, hogy Szalai Sándor, az Akadémia volt levelező tagja teljes mértékben rehabilitációt nyert. Szalai Sándort annak idején az Akadémia kizárta tagjai sorából. Felhatalmazást kér szűk elnökségtől e rehabilitáció folytán az Akadémiára háruló szükséges intézkedések megtételére.

Szűk elnökség a bejelentést tudomásul veszi. Felkéri Rusznayk István elvtársat ez ügyben a szükséges intézkedések megtételére.

Rusznayk István elnök az ülést bezárja.

K.m.f.